MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

**Odcinek 33: Gaza, Hamas, Izrael.
Grecka tragedia na Bliskim Wschodzie.**

Tematyka

Program dotyczy złożoności stosunków międzynarodowych i politycznych na Bliskim Wschodzie, ze szczególnym uwzględnieniem konfliktu izraelsko-palestyńskiego mającego emanację w zbrojnym konflikcie pomiędzy Hamasem a Izraelem. Dyskutanci rozmawiać będą o podłożu konfliktu, historycznym rozwoju wydarzeń oraz o międzynarodowym kontekście, w tym o bliskowschodniej rywalizacji mocarstw.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek:
  https://youtu.be/S1hoO8Vx1K8
- zwiastun programu:
  https://youtu.be/WUC4zB-J2c8

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od studiowania mapy regionu Bliskiego Wschodu, jak również bardziej szczegółowej mapy Palestyny i Izraela, ze wskazaniem na formalny status poszczególnych ziem, w tym Strefa Gazy i Zachodni Brzeg.

Syntetyczne wprowadzenie do współczesnej historii Izraela, w tym formowania się migracji w ramach ruchu syjonistycznego przed II wojną światową, powstanie państwa Izrael, pierwsza wojna Izraela z państwami arabskimi 1948-9, Kryzys Sueski 1956, Wojna Sześciodniowa, Wojna Jom Kippur, normalizowanie stosunków z krajami arabskimi, utworzenie Autonomii Palestyńskiej.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

**Odcinek 33: Gaza, Hamas, Izrael.
Grecka tragedia na Bliskim Wschodzie.**

Część 1/3:
Nic nas już nie zaskoczy

Emisja pierwszej części programu: **(0:00–12:43)**

[1] Mahomet na wierzchowcu Al Buraq

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Jaką nazwą określa się atak Hamasu na Izrael z października 2023 roku? Z czym ta nazwa się wiąże?
2. Meczet Al Aksa. Co to za miejsce i z czym w wierze Islamu się wiąże?
3. Jaki był kontekst rozpoczęcia się tzw. Drugiej Intifady (Intifady Al Aksa)?
4. Jaki jest status Wzgórza Świątynnego? Do kogo formalnie należy i jakie to może mieć konsekwencje?
5. Jaka jest XX wieczna historia strefy Gazy? Do kogo należał ten obszar w pierwszych latach funkcjonowania państwa Izrael?
6. Kiedy Strefa Gazy została zajęta przez Izrael?
7. Z jakich części składa się służba wywiadowcza Izraela?
8. Jak to się stało, że Izrael dał się zaskoczyć Hamasowi, który przygotował atak na tak dużą skalę?
9. Co to była Wojna Jom Kippur?
10. Dlaczego uważa się, że zwycięska i błyskawiczna z punktu widzenia Izraela Wojna Sześciodniowa z 1967 roku, miała jednak negatywne konsekwencje dla poziomu bezpieczeństwa strategicznego Izraela? Jak to ma się do obecnej sytuacji, w której Izrael jest zmuszony odpowiadać na atak Hamasu?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

**Odcinek 33: Gaza, Hamas, Izrael.
Grecka tragedia na Bliskim Wschodzie.**

11. Po II Wojnie Światowej ONZ opracowało koncepcję utworzenia na terenie Palestyny dwóch państw – żydowskiego i arabskiego. Jak do tego planu odniosła się strona żydowska a jak arabska? Co się wydarzyło w 1947 roku?

12. Kiedy Hamas przejął władzę w strefie Gazy?

13. Dlaczego Hamas jest negatywnie postrzegany w Egipcie?

Część 2/3:
Rozbieżne narracje

Emisja drugiej części programu:
(12:44–27:02)

[2] 25. rocznica powstania Hamasu obchodzona w Strefie Gazy, aut. Hadi Mohammad

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

14. Czym jest Hamas i jaka jest jego geneza oraz historia?

15. Czym jest Bractwo Muzułmańskie i jaki jest jego związek z konfliktem Hamas-Izrael?

16. Jakie główne siły polityczne operują w różnych częściach arabskiej Palestyny?

17. Jak się ma Hamas do organizacji Al Fatah związanej z niegdysiejszym przywódcą Palestyńczyków Jasirem Arafatem?

18. Jakie było podejście Izraela do Hamasu kilkadziesiąt lat temu?

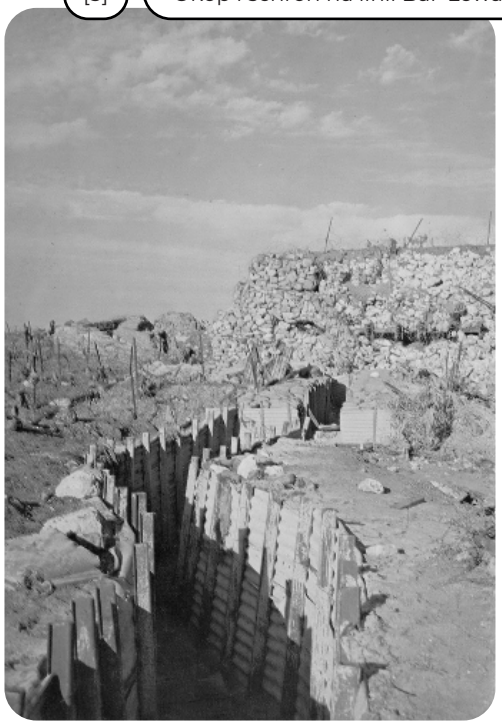
19. Czy w Palestynie, szczególnie w Strefie Gazy, funkcjonują znaczące siły jeszcze bardziej radykalne niż Hamas?

20. Czy uzasadnione jest mówienie o tym, że Palestyńczycy działają po to, aby odzyskać niepodległość? Czy może raczej uzyskać? Jak wyglądała kwestia państwowości i tożsamości palestyńskiej w przeszłości?

24. W jakim sensie, w świetle niektórych narracji, można przyjąć, że atak Hamasu mógł być na rękę premierowi Netenjahu? Czy narracja taka jest uzasadniona?

25. Co to była tzw. linia Bar-Lewa?

[3] Okop i schron na linii Bar-Lewa

Część 3/3:
Międzynarodowe zależności

Emisja trzeciej części programu:
(27:03–45:05)

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

26. Jak wygląda kwestia współczesnej rywalizacji mocarstw na Bliskim Wschodzie? Które państwa są najaktywniejsze?

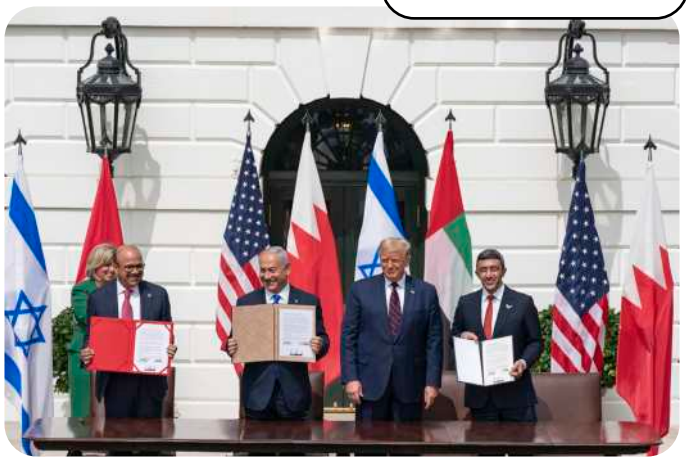
27. Jakie miejsce w konflikcie zajmuje bądź zajmować może Iran?

28. Jaki ewentualny rozwój wypadków w konflikcie Izrael-Hamas jest po myśli Turcji i dlaczego?

29. Jak wybuch konfliktu pomiędzy Hamasem i Izraelem może wpływać na relacje Izraela z Arabią Saudyjską? Jak te relacje wyglądają?

30. Co to były tzw. Porozumienia Abrahamowe? Jak się do nich odnosili Palestyńczycy i dlaczego?

[4] Podpisanie Porozumień Abrahamowych, 2020

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 33: Gaza, Hamas, Izrael. Grecka tragedia na Bliskim Wschodzie.

31. Zdjęcie poniżej przedstawia bardzo istotne z punktu widzenia architektury bezpieczeństwa i stosunków międzynarodowych na Bliskim Wschodzie wydarzenie z lat 90-tych XX wieku. Co to za wydarzenie i dlaczego było tak ważne?

[5]

Uścisk dłoni króla Husajna i premiera Rabina w towarzystwie prezydenta Clintona podczas negocjacji pokojowych między Izraelem a Jordanią, 25 lipca 1994 r.

32. Jak na konflikt Izraela z Hamasem, a zwłaszcza na atak tego drugiego, zapatruje się większość krajów europejskich?

33. Jak wygląda kwestia potencjalnej emigracji Palestyńczyków uciekających ze Strefy Gazy? Gdzie potencjalnie mogą się udać i jakie ich emigracja może mieć konsekwencje?

34. Czy w niedalekiej przyszłości realne jest aby Izrael zaakceptował powstanie niepodległego państwa palestyńskiego? Jakie mogłyby być tego konsekwencje? Czy załagodziłoby to konflikt czy też wręcz przeciwnie?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

**Odcinek 33: Gaza, Hamas, Izrael.
Grecka tragedia na Bliskim Wschodzie.**

Podsumowanie

[6]

Mapa Strefy Gazy pokazująca najważniejsze miasta i sąsiednie kraje

1. Słownik postaci i terminów:

Strefa Gazy – obszar położony nad Morzem Śródziemnym, graniczący z Izraelem od strony północnej i wschodniej oraz z Egiptem od strony zachodniej. Obszar Strefy Gazy wynosi około 360 km kwadratowych. W latach 1949–1967 obszar pod kontrolą Egiptu, w latach 1967–1994 pod kontrolą Izraela. W okresie późniejszym jedna z dwóch (obok Zachodniego Brzegu Jordanu) części wchodzących w skład Autonomii Palestyńskiej. Rządy w Strefie Gazy od 2007 roku sprawuje Hamas.

Zachodni Brzeg (Jordanu) – druga obok Strefy Gazy część wchodząca w skład Palestyny. Obejmuje obszar 5655 kilometrów kwadratowych. Od 1967 obszar kontrolowany przez Izrael. Po roku 1994 władza nad częścią Zachodniego Brzegu została przekazana władzom Autonomii Palestyńskiej podczas gdy ciągle większość terytorium pozostaje pod wyłącznym zwierzchnictwem Izraela.

West Bank-CIA WFB Map [7]

Meczet Al Aksa – meczet znajdujący się w Jerozolimie na Wzgórzu Świątynnym. Jedno z najważniejszych miejsc kultu dla muzułmanów. Największy meczet na terytorium Palestyny. Wybudowany w VII wieku.

[8]

Kaplica Al-Kibli, część meczetu Al-Aksa, na Starym Mieście w Jerozolimie

Intifada – w języku i tradycji arabskiej oznacza bunt, powstanie.

Wzgórze Świątynne – obszar we wschodniej Jerozolimie, miejsce święte zarówno dla judaizmu jak i islamu. W starożytności w jego obrębie znajdowała się słynna żydowska Świątynia Jerozolimska, obecnie znajdują się tam dwa bardzo istotne dla muzułmanów meczety: meczet Al Aksa oraz meczet Kopuła na Skale.

Wojna Sześciodniowa – konflikt zbrojny pomiędzy Izraelem a Egiptem, Syria i Jordanią mający miejsce w czerwcu 1967 roku. Izrael dokonał prewencyjnego uderzenia w celu wyprzedzenia ataku przygotowywanego przez wrogich arabskich sąsiadów. W wyniku skutecznej ofensywy Izrael osiągnął militarny sukces zajmując terytoria: Półwysep Synaj, Wzgórza Golan, Judeę i Samarię, Jerozolimę. W wyniku tej wojny również Strefa Gazy znalazła się pod kontrolą izraelską (wcześniej kontrolowana przez Egipt).

Wojna Jom Kippur – konflikt zbrojny pomiędzy połączonymi siłami Egiptu i Syrii a Izraelem. 4 października (w dzień żodowskiego Święta Jom Kippur) 1973 roku Egipt i Syria zaatakowały Izrael w celu odzyskania utraconych w ramach rozstrzygnięcia Wojny Sześciodniowej ziem. Po początkowych sukcesach arabów na Wzgórzach Golan oraz Półwyspie Synaj Izraelowi udało się odeprzeć atak. Pomimo jednak militarnego zwycięstwa wojna ta jest postrzegana w Izraelu jako porażka, gdyż po pierwsze, izraelska armia dała się całkowicie zaskoczyć wrogowi, a po drugie, Izrael poniósł podczas wojny dotkliwe straty osobowe.

Porozumienia Abrahamowe – seria traktatów normalizujących stosunki pomiędzy Izraelem a Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi i Bahrajnem. Porozumienia podpisane zostały w 2020 roku. Inspiratorem i mediatorem przy ich tworzeniu było USA, co miało wpasowywać się w szerszy plan pokojowy Donalda Trampa dla Bliskiego Wschodu.

Bractwo Muzułmańskie (inaczej Bracia Muzułmańscy) – islamska organizacja religijna oraz społeczno-polityczna. Organizacja powstała w 1928 roku i od tamtego czasu angażowała się niejednokrotnie w radykalne antyzachodnie i antyizraelskie działania, głownie na terenie Bliskiego Wschodu. Pierwotnie organizacja zakorzeniona w Egipcie, po utracie wpływów w tym kraju (po 2013 roku zdelegalizowane i uznane za organizację terrorystyczną) pozostaje aktywna w wielu muzułmańskich krajach wchodząc zazwyczaj w sojusze z organizacjami o charakterze radykalnym.

Al Fatah – palestyńska, świecka, organizacja polityczno-społeczna oraz częściowo wojskowa. Organizacja powstała w 1958 roku i do końca lat 80-tych angażowała się w radykalne antyizraelskie działania, mające głównie na celu utworzenie niepodległego państwa palestyńskiego. Pod koniec lat 80-tych organizacja kierowana wtedy przez Jasira Arafata wyrzekła się terroryzmu jako narzędzia walki, co umożliwiło rozpoczęcie procesu pokojowego, skutkującego w 1993 roku porozumieniem z Izraelem, na mocy którego powstała Autonomia Palestyńska. Po jej powstaniu Al Fatah pozostawał siłą dominującą na obszarze Autonomii Palestyńskiej (z wyjątkiem Strefy Gazy, nad którą kontrolę w 2007 roku przejął Hamas).

Jasir Arafat – palestyński polityk żyjący w latach 1929–2004. Związany z Organizacją Wyzwolenia Palestyny oraz stronnictwem Al Fatah. Po okresie działań radykalnych, w tym terrorystycznych w latach 70-tych i 80-tych, doprowadził, wespół ze stroną izraelską, do rozpoczęcia procesu pokojowego, którego kulminacją było podpisanie Porozumień z Oslo. Został za to uhonorowany, wraz z izraelskimi przywódcami Szymonem Peresem oraz Icchakiem Rabinem, Pokojową Nagrodą Nobla.

Linia Bar-Lewa – linia fortyfikacji zbudowana przez Izrael na wschodnim wybrzeżu Kanału Sueskiego (od Morza Śródziemnego do Morza Czerwonego) po zdobyciu w ramach sukcesu Wojny Sześciodniowej Półwyspu Synaj. Pozostaje aktywna w wielu muzułmańskich krajach, wchodząc zazwyczaj w sojusze z organizacjami o charakterze radykalnym.

2. Cele dydaktyczne:

- Rozszerzenie poziomu wiedzy dotyczącej współczesnych i historycznych stosunków międzynarodowych na Bliskim Wschodzie (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Ukazanie złożoności politycznej i społecznej krajów arabskich (odniesienie do PRK P6S_WK)

3. Sugerowana literatura uzupełniająca::

K. Gebert, *Pokój z widokiem na wojnę. Historia Izraela*, Agora 2023

J-P. Filiu, *Historia Gazy*, Dialog 2017

J. Gelvin, *Konflikt izraelsko-palestyński*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2015

I.J. Bickerton, C.L. Klausner, *A History of the Arab-Israeli Conflict: Eight Edition*, Routledge 2017

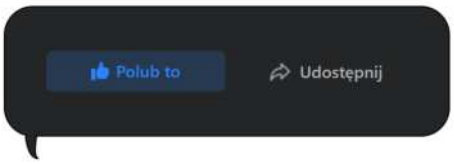
M. Levitt, *Hamas. Polityka, dobroczynność i terroryzm w służbie dżihadu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2008

J. Schanzer, D. Pipes, *Hamas vs. Fatah: The Strugglle For Palestine*, St. Martin's Press 2008

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

**Odcinek 33: Gaza, Hamas, Izrael.
Grecka tragedia na Bliskim Wschodzie.**

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Mahomet na wierzchowcu Al Buraq, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portrait_of_the_Prophet_Muhammad_riding_the_buraq_steed_-_Google_Art_Project.jpg str. 2

[2] 25. rocznica powstania Hamasu obchodzona w Strefie Gazy, aut. Hadi Mohammad, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:25th_anniversary_of_Hamas_(13).jpg (Creative Commons Attribution 4.0 International) ..... str. 3

[3] Okop i schron na linii Bar-Lewa, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bar_Lev_line_fort.jpg ..... str. 4

[4] Podpisanie Porozumień Abrahamowych, 2020, https://en.wikipedia.org/wiki/Abraham_Accords#/media/File:President_Trump_and_The_First_Lady_Participate_in_an_Abraham_Accords_Signing_Ceremony_(50345629858).jpg ..... str. 4

[5] Uścisk dłoni króla Husajna i premiera Rabina w towarzystwie prezydenta Clintona podczas negocjacji pokojowych między Izraelem a Jordanią, 25 lipca 1994 r., https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hussein_Clinton_Rabin.jpg ..... str. 5

[6] Mapa Strefy Gazy pokazująca najważniejsze miasta i sąsiednie kraje, aut. Lencer, Gringer, Vearthy https://pl.wikinews.org/wiki/Plik:Gaza_Strip_map_2_polish_version_polska_wersja_pl.svg (licencja Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 3.0.) ..... str. 6

[7] West Bank-CIA WFB Map, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:West_Bank--CIA_WFB_Map.png ..... str. 6

[8] Kaplica Al-Kibli, część meczetu Al-Aksa, na Starym Mieście w Jerozolimie. Uważana za trzecie najświętsze miejsce w islamie po Al-Masdżid al-Haram i Al-Masdżid an-Nabawi, aut. Andrew Shiva, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=29652325 ..... str. 6